

Slovo na počátku	9
Kniha se představuje – Návod, jak se z pouhého uživatele jazyka státí jeho činným proživitelem	12

Část úvodní: Čeština po světě

* Hrdá řeč krajanů „bezzemků“ – Čeština v cizině	17
1. O pravé vlasti pro každého – Kde domov Tvůj?	18
2. Co je to světočešství – O slečně Korbelové z OSN, paní Kudláčkové z Nuslí a dalších Světočeších	21
3. Ještě k tomu světočešství	23
4. S češtinou ve světě dopravním	24
5. Kynolingvistika čili O psech-češtinářích	28
6. Psí čeština v cizině aneb H – Ň – R – B	29
7. S dětmi do kraje posvátných tajemství	31
8. Prosincová beseda o češtině zámořské	33
9. Setkání s panem Edelmannem	37

Část první: O řečech i o řečích aneb Cizokrajné pohostinství

10. Okno do širého světa... Naše stará dobrá známá – panglossia	43
11. Čeští poutníci v cizině – O robotech a zbraních	44
12. Poutníci ještě jednou – O tanci, orbě, čepobití a oběživu	46
13. Vzpomínky na prázdniny aneb Škola hrou (& = A–E–I–O–U... Y) a také rozprava pivní	48
14. Jazyk vypovídá o sobě – Jak mapovat Evropu a kterak vyprávět správně anekdoty	52
15. Evropa jako jedna rodina... téměř – O indo-evropském společenství, trvajícím překvapivých 5000 let	56
16. O jazykové vzájemnosti česko-anglické... z pěti světadílů	59
17. České okno do Evropy	61
18. Naše jazykové evropanství	67

Část druhá: Antika vsudy přítomná

20. Malý civilizační test aneb Introspektivní identifikace individuální integrity	73
21. O tradici latinské – latina u nás a v nás	74
22. Latina jako prvek mocenský	75
23. Řeč řečená řečtina	77
24. Evropský hold jazykové antice	79
25. Latina v českých městech a lidech	88
26. A co profesionálové?	89
27. Latina u nás – do půltuctu	90
28. Zpět mezi dnešní ŘEKY	92
29. Jazyková romance	95

Část třetí: Čeština – její vznešenost a žal

30. Sobotní procházka Prahou čili Skomírající federando a chicagský gangster	119
31. Frustrace a horifikace aneb Jazykové hrůzostrašení	122
32. O dehorifikaci jako formě jazykového plánování aneb Přežije čeština evropské sjednocování?	124
33. Ještě k té frustraci našeho prostředí	126
34. Federando legrando či Živoucí memento morálního úpadku?	128
35. Česko-slovenský diasystém – Slovenské „pojednávanie“	130
36. Zákoutí „paravýsadkové“	134
37. Čas rozjímání nad prokletím sumerským	135
38. Dalimil – milovník dalek čekajících: Středověká výzva ke korekci 20. století	137
39. Vánoční dopis	140

Část čtvrtá: Čeština – její žal a vznešenost

40. Spor duše s tělem – tentokrát o znaménko plus	145
41. Jak sebevětší marnost není marná – Není slovo jako „slovo“	146
42. O češtině orientální aneb Kde domov můj?	153
43. Exotikon českých slov a tvarů – I	154
44. Stručný úvod do pruderie česko-evropské – České exotikon II	156
45. Boj o literární poklady světa – Opět exotikon české	158
46. Šmírbuch – Slovník pro poznání i potěchu?	160
47. O reformě měnové a nakonec i jazykové	162
48. Čeština na výstavě – O jazyce výstavném i výstavním	164
49. Česko, Česko nade všecko? (Psáno na počátku let 80.)	172

Část pátá: O jazyce psaném

50. Husův projekt po světě aneb Slabikář jako artefakt tisíciletí	181
51. Psaní coby trivium	184

52. O písmu neposlušném	185
53. Jeho pražský rozměr	187
54. Jeho síla poznávací	188
55. Rozměr světový	190
56. Jeho moc přemostující	191
57. O kolečko méně – K osudu českého kroužkovaného ů	193
58. Husovo klání s moderními anti diakritiky aneb Antievropská mafie v našich médiích	194
59. Rozměr všelidský	201

Část šestá: Výpravy do Evropy – někdejší i budoucí

60. Za obrodu Evropy a její duše	205
61. Bible slovanská, řeč evropská	207
62. O státoctvornosti a státošopnosti Slovinců	212
63. Lekce z masarykovské demokracie – nejen pro nás: K výročí vzniku Ukrajinské svobodné university v Praze	217
64. Bílá Rus v našich dějinách i myslích – Na mostě mezi Evropou a nedozírností Rusi Veliké	223
65. Za duší jazyka – „Transcendováno“ z litevštiny	229
66. Islandská sága o jazyce – O jednom počínu slovníkářském	231
67. Milénium slovenčiny – Úvaha o prvoroďencoch v hornodunajskom regióne	234
68. Genius loci jižních Čech – Úvod ke stejnojmennému sborníku	238
69. Člověk je tolikrát člověkem aneb Kterak léčit velmocenské malomocenství	242

Část sedmá: O básnících a jiných lidech snících

70. Ovidius – vzkaz z úsvitu našeho věku	249
71. Nám i budoucím – Pohádka o tom, jak moderní mincmistři nedarovali národnímu svěťci ani ň – ... nedej zahynouti(?) nám ni(?) budoucím	251
72. Ohrožený druh – homo sapiens: Lotyšský génius Rainis	256
73. Quo vadis, lingua ucrainica? – Evropská lekce z lingvoekologie	258
74. Mistr Růže aneb Detektiv jazykozpyteckého básnictví	266
75. Łysohorského lašský projekt – daň době minulé, či odkaz pro budoucnost? – Příspěvek k záchraně jazykového euroregionu	275
76. Český Host z Tichomoří	286
77. Velké vzývání – O českém slově básnickém	290
78. Jeden den v měsíci... – K návštěvě monsignora Jaroslava Škarvady v Austrálii	294
79. ... a týž novinářský den, promítnutý přes hranice desíletí a století	296

Část osmá: Jazyk jako chvála poznání

80. Filipika proti školometům	303
81. O charakteru češtiny a těch ostatních	305
82. Česká délka aneb Po stopách netušeného milénia	312
83. Panoráma české délky – A co vy na to?	315
84. Záhady délek u českých předpon – I	316
85. Záhady délek u českých předpon – II	318
86. Svůj k svému čili O české zvratnosti: „Uvidíte na vašich (?) obrazovkách“	320
87. O české zvratnosti – podruhé	321
88. O českém puntičkářství aneb Jak se háček nad ě dostal do parlamentu	326
89. Jazyk poznání – poznání jazyka	327

Část devátá: Hledání čechovtipna

90. Ke vzniku velikosti básníků i státníků aneb V hledání čechovtipna	333
91. Čechovtipnost a její divotvorné transcendence	334
92. Smích jakožto Filipika proti normalizátorům současnosti	336
93. K teorii vtiposloví – ještě jednou	337
94. Historie dlouhá jako Lovosice aneb Radostné tápání našich školáků	340
95. Šprýmopis český jako odvěký artefakt	344
96. Návštěvníci u češtiny – ze všech koutů světa	347
97. Na cestách po Evropě – tentokrát slovanské	351
98. Slovník šestého smyslu aneb K naléhavým úkolům české lexikografie	360
99. Chvála smíchu čili Loučení se čtenářem	363

Epilog	366
Dopis autorovi namísto doslovu (Petr Vopěnka)	368
English summary	371
Русское резюме	392

Rejstříky	418
I. Rejstřík ilustrativních dokumentů	418
II. Rejstřík jazyků	420
III. Rejstřík jmen	428